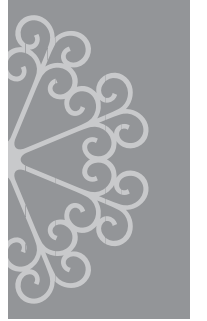

בית מדרש

484

בשבילי הפרשה

פרשת יתרו תשפ"ב

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	4:56
Brooklyn, NY	4:42
Chicago, IL	4:32
Houston, Texas	5:31
Johannesburg, S. Africa	6:45
Lakewood/Deal, NJ	4:44
London, UK	4:15
Los Angeles, CA	4:54
Manchester, UK	4:15
Monsey, NY	4:41
Montreal, Quebec	4:27
Passaic, NJ	4:42
Toronto, Ontario	4:56
Yerushalayim	4:28
Zurich, Switzerland	4:52

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

יתרו

זכור את יום השבת

מקרא זה יליפנן מצות קידוש בשבת. ויש לעיין בדין ערבות להוציא נשים בקידוש. והנה מצינו בגמ' ברכות כ"ג א"ל רבינא לרבא נשים בברכת המזון דאורייתא או דרבנן, למאי נפקא מינה, לאפקי רבים ידי חובתן, אי אמרת דאורייתא אתי דאורייתא ומפיק דאורייתא אי אמרת דרבנן הוי שאינו מחויב בדבר וכל שאינו מחויב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן.

וכתב שם הרא"ש סי' י"ג ו"ל וא"ת מ"ש מהא דאמרין לקמן בפ' ג' שאכלו להוציא את אחרים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן ובשיעור כזית אינו חייב אלא מדרבנן ואפ"ה מוציא אחרים שאכלו כדי שביעה וחייבין מה"ת, ו"ל דלא דמי דאישי אע"ג שלא אכל כלום דין הוא שיפטור את אחרים דכל ישראל ערבים זה בזה אלא מדרבנן אמרו שלא יכירו ברכת הנהנין בלא הנאה לפיכך כשאכל כזית אע"פ שאינו מתחייב אלא מדרבנן מוציא את אחרים שאכלו כדי שביעה שערב הוא בעבורם ועליו הוא להצילן מן העון ולפטור אותן מן המצות אבל אשה אינה בכלל הערבות לכן אינה מוציאה אלא מי שחיובו מדרבנן עכ"ל.

וחידש כאן הרא"ש אשה אינה בכלל הערבות. וכתב הצ"ח דכוונת הרא"ש שאין חיוב ערבות כלל בנשים על אנשים. ובה לקת יואב ח"א א"ח ל"ו בה"ה פ"י הטעם דכתיב וכשלו איש באחיו. ועוד נראה לומר הטעם דכתיב בפ' נצבים כל איש יש ראל ומשם דרשנן ערבות כמבואר בילקוט שם. ואף דכתיב שם אה"כ טפכם נשיכם וגוך אשר בשעריך, כבר כתב במהר"ט קדושין ע"א דפסוק זה כתיב אחר קרא דכל איש ישראל שהוא דין ערבות.

וכ"כ בדג"מ סי' רע"א ועפ"ז דגם אין איש ערב על אשה ואין לו להוציא אותה בקידוש אם הוא כבר יצא בתפלה לפי דעת המג"א, כי כשניו א"א לפטור אלא מדין ערבות. אבל ברע"א שם פ"י כוונת הרא"ש ו"ל דהערבות היה רק לגבי מי שמחויב במצוה זו הוא ערב על אחרים ואם נשים בבהמ"ז דאורייתא באמת אם יצאו מוציאות לאנשים דכיון שהם שייכים במצוה זו ישנם ג"כ בכלל ערבות אבל במצוה שאין חייבים בה דהיינו אם נשים בבהמ"ז דרבנן אין להם דין ערבות במצוה א' עכ"ל.

וכ"כ רע"א בתשובה ז'.

דברי הוזהרו

ועשה חסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי (כו)

פי' הרמב"ן: לאהביו, הם המוס' רים נפשם עליו וכו', כמש"א 'אהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך' שתמסור נפשך וחייך באהבתו וכו'. וכן במכילתא כאן, לאהבי ולשמרי מצותי - אלו שהם יושבים בארץ ישראל ונותנין נפשם על המצוות וכו'. בגמ' (סנהדרין ע"ד): בפרהסיא אפי' מצוה קלה יהרג ואל יעבור, מאי מצוה קלה, אמר רבא ב"ר יצחק אמר רב אפילו לשנויי ערק תא דמסאנא (פרש"י: שרוך הנעל, ע"ש). והיינו דיש חיוב יהרג ואל יעבור אפי' במנהג בעלמא. אך ברמב"ם (יסה"ת ה"ב) פסק: אם אנסו להעבירו בעשרה מישראל, יהרג ואל יעבור, ואפי' לא נתכוין להעבירו אלא על

צות הברית והם נאלצו להמתין לאוניה הבאה. ביום ראשון י"ז בכסלו הפציצו היפנים את הבסיס הצבאי האמריקאי בפרל הרבור ופרצה מלחמת יפן-ארה"ב. מרגע זה כבר לא הפליגו אוניות מיפן לעבר ארה"ב ותלמידי הישיבה נאלצו להישאר בשנחאי. באותו זמן נדמה היה שהייתה זו החמצה היסטורית, החד מצה שגרמה לכך שתלמידי הישיבה נשארו בשנחאי עד סוף המלחמה ולא עברו לארה"ב.

אולם לאחר סיום המלחמה התברר גודל הנס. באותם ימים שלטו היפנים בכל האזור המזרחי של האוקיינוס השקט. ספינות מלחמה וצוללות יפניות היו פזורות בכל האזור ומיד עם פרוץ המלחמה מול ארה"ב נלכדו כל האוניות שעשו את דרכן לארה"ב וכל הנוסעים נשלחו למחנות ריכוז בדרום מזרח אסיה שם הוחזקו בתנאים קשים ובעינויים איומים. בזכות שמירת השבת נשארו כל תלמידי הישיבה בשנחאי, שם עברו בשלום את ימי המלחמה הנוראה כשהם שומרים על סדרי הלימוד בישיבה כמימים ימימה.

שמירת השבת שהצילה

מיד כאשר הגיעו תלמידי הישיבה לעיר שנחאי החלו בהשתדלויות לקבלת אישורי הגירה לארצות הברית. תודות להשתדלותו הנמרצת של הגאון רבי אברהם קלמנוביץ' זצוק"ל, לקראת חודש כסלו תש"ב נראה היה שהמאמצים נשאו פרי ותלמידי הישיבה יקבלו אישורי הגירה לארה"ב. ביום חמישי י"ד בכסלו הגיעו אשרות לכמה עשרות מתלמידי הישיבה. כל שנשאר לתלמידים לעשות, רק להחתיים את האשרות בקונסוליה האמריקאית בשנחאי, אולם ביום שישי הקונסוליה הייתה סגורה לרגל יום אידם. הייתה זו שאלה של פיקוח נפש האם לגשת להחתיים את האשרות למחרת, ביום השבת. תלמידי הישיבה החליטו להחמיר על עצמם, לא לחלל את יום השבת, אלא להמתין ליום ראשון. כתוצאה מאיחור זה, הפסידו התלמידים את האוניה שהפליגה לאר-

דברי הימים

רוח סערה עושה דברו

הגויים זה בשביל עם ישראל שיבחרו בחיים, אך תיראי אותי ותקחי מוסר, כמו שנאמר בפרשת נצבים "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע אשר אנכי מצוך היום לאהבה את ה' וללכת בדרכיו ולשמור מצותיו וחוקותיו ומשפטיו, וחיית ורבית וברכך ה' בארץ אשר אתה בא שמה לרשתה: ואם יפנה לבבך ולא תשמע, הג דתי לכם היום כי אבד תאבדון לא תאריכין ימים על האדמה אשר אתה עבר את הירדן לבוא שמה לרשתה: החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך". וכתב רש"י שזה תלוי אחד בשני, אם תעשה טוב הרי לך חיים, ואם תעשה רע הרי לך המות, והכתוב מפרש והולך היאך.

"ובחרת בחיים" - כתב רש"י: אני מורה לכם שתבחרו בחלק החיים, כאדם האומר לבנו בחר לך חלק יפה בנחלתי, ומעמידו על חלק היפה, ואומר לו את זה ברור לך.

על כן אנחנו צריכים להיות מעושי דברו של הקב"ה, לבחור בחיים בלי שאלות ולעשות את מה שהקב"ה מצוה, וזה רק ע"י עמל התורה ולימוד המוסר.

ועי"ז נהיה "ובחרת בחיים", ונזכה ל"כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך", למה? כמו שכתוב בתחילת הפסוק "אם שמוע תשמע בקול ה' אלוקיך וכו'", וכתב רש"י: ולפי פשוטו כי אני ה' רופאך, ומלמדך תורה ומצוות למען תנצל מהם, כרופא הזה האומר לאדם אל תאכל דברים שמחזירים אותך לידי חולי, ואם אשים עליך ח"ו אזי "אני ה' רופאך".

נאמר בתהלים (מזמור קמח) שכל הבריאה מהללת את הקב"ה "אש וברד שלג וקיטור רוח סערה עושה דברו".

וצריך להבין, למה רק על רוח נאמר 'עושה דברו', הרי כל הבריאה כולה, האש והברד וכו' השמש והירח וכו' הם עושי דברו של הקב"ה ואם כן היה צריך להיות כתוב 'עושים דברו'?

אלא שרוח זה משהו רוחני שאין בו ממשות, לא רואים כלל את הרוח ואין לה מנוע שמפעיל אותה. הרוח הזו אין בה מטרה רגילה ובכל זאת הרוח עושה דברו של הקב"ה כי כך הקב"ה ציוה.

ועל הפסוק בתהלים "מוציא רוח מאוצרותיו", כתב רש"י: ואמרו רבותינו שהדברים הללו היו תחילתם גנוזים בשמים ובא דוד והורידן לארץ, לפי שהם מיני פורעניות ואין נאה להם להיות גנוזים במגוריו של הקב"ה, ועושה דברו ושליחותו של הקב"ה וזה לא במקרה.

כאשר ההשפעה היא בבחינת רוח, הרי תכלית הדברים לעורר את בני האדם, אבל פשוט וברור הדבר, שדברים שהם בבחינת רוח אין להם קיום עצמי.

כתב רש"י בפרשת בא על הפסוק: "ואני אקשה את ליבו" - מאחר שפרעה הרשיע והתריס כנגדי, וגלוי לפני שאין נחת רוח באומות עובדי אלילים, לתת לב שלם לשוב, טוב לי שיתקשה לבו, למען הרבות בו אותותי ותכירו את גבורותי, וכן מדתו של הקדוש ב"ה, מביא פורענות על האומות עובדי אלילים, כדי שישמעו ישראל וייראו, שנאמר "הכר תי גוים נשמו פנותם וגו' אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר".

כל האסונות וההוריקנים והווירוסים והרוחות העזות שה' מביא על

Driven by Truth

Harav Hagaon Yosef Elefant Shlita

Why was the parashah of Yisro's arrival chosen as the introduction to Mattan Torah? We know that Yisro was zocheh to a parashah in the Torah, but the fact that his arrival is deemed worthy of serving as the opening stage for Mattan Torah certainly needs our attention.

Regarding the words וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ, Rashi comments: מה שמועה שמע וּבֵא. קריעת ים סוף ומלחמת עמלק of place, as the Torah states clearly that he heard about Yetzias Mitzrayim and about all that Hakadosh Baruch Hu had done for Klal Yisrael. Why ask what he heard? Furthermore, if the passuk says that he heard about Yetzias Mitzrayim, why do Rashi, and Chazal, answer that he heard about something else — Krias Yam Suf and Milchemes Amalek?

The meforshim note that Rashi's question מה שמועה שמע וּבֵא — what did Yisro hear that made him come? The entire world heard about Yetzias Mitzrayim and Krias Yam Suf, as the passuk says: שָׁמְעוּ עַמִּים יְרֵחוֹן. חיל אֲחִיז יִשְׁבִּי פִלְשֶׁת. אז נבְּהִלּוּ אֱלֹפִי אָדוּם אֵילִי מוֹאָב יֶאֱחָזְמוּ רַעַד נִמְגּוּ כָל יִשְׁבֵי כְנָעַן. When, then, was Yisro the only one who came? What triggered him to pick himself up and leave, when no one else in the world did that?

Chazal answer that he heard about Krias Yam Suf and Milchemes Amalek. Yisro, perhaps like the rest of the world, heard about Yetzias Mitzrayim and was amazed, and maybe even inspired to emunah. But then he noted an interesting phenomenon: He saw that after Krias Yam Suf, there could be a Milchemes Amalek immediately.

The power of Amalek is אֲשֶׁר קָרָה בְּדֶרֶךְ — he jumps into the hot bath and cools it off. Yisro saw that a person could experience a tremendous spiritual hisorerus, and be spurred to emunah, yet that inspiration could fade dramatically, as evidenced by the juxtaposition of Krias Yam Suf and Milchemes Amalek.

In last week's parashah, this phenomenon is evident as well. At the beginning of Parashas Beshalach, Klal Yisrael reached incredible heights

of emunah, to the point that they declared: זֶה קָלִי וְאֶנְיָהוּ, and even a maidservant beheld visions that Yechezkel Hanavi was not privy to. Yet by the end of the parashah, Klal Yisrael are already questioning: הֲיֵשׁ ה' הִישׁוֹ זֶה קָלִי וְאֶנְיָהוּ? Rashi cites the famous mashal of the child riding on his father's shoulders and calling out, "Did you see my father?" The polar opposites of the parashah are very striking.

The baalei mussar observe that such is the nature of bechirah. If a person's emunah would remain a straight line, without wavering, then the person would not have bechirah; he would always do the right thing. Therefore, it's possible to go within a short time from זֶה קָלִי וְאֶנְיָהוּ to הֲיֵשׁ ה' הִישׁוֹ זֶה קָלִי וְאֶנְיָהוּ. And when a person cools off, that's when Amalek comes.

Yisro witnessed this regression and noted that a person can experience a hisorerus and then rapidly lose that hisorerus. He then concluded that if he didn't come now, the effect of his inspiration would fade, and he would never come. That is the meaning of the question: מה שמועה שמע וּבֵא — what did he hear that prompted him to come immediately, when no one else did? And Chazal explain that the specific trigger of his arrival was his observation that Krias Yam Suf could be followed by Milchemes Amalek.

Yet the question remains: Why was he the only one who made this calculation and decided to come?

The Endless Quest for Truth

Chazal make several interesting observations about Yisro. One of them, cited by Rashi, is that there was no avodah zarah in the world that he did not worship. Similarly, the Ramban (Shemos 6:23), notes that Putiel, whom the Torah names as the maternal grandfather of Pinchas, is identified by Chazal as either Yosef בִּיֶּצְרָרְט — , or as Yisro — לְעַבְדָּהּ — , and that his name is included as a shevach.

What kind of praise is it that Yisro fattened calves for idolatry? That's a yichus?

The answer is that Yisro was an ish emes. He was looking for the truth, and therefore he worshipped every avodah zarah in the world. Imagine that a person would go through town after town in India and Africa and worship every last idol. That was Yisro.

His quest for truth was manifest in two ways. One was his worship of every single deity. The second was his ability to identify what is sheker and what is emes. His search was unending. Most people would give up after encountering a couple of false gods, but Yisro kept on searching, rejecting one deity after another. Finally, when he heard about Klal Yisrael and Yetzias Mitzrayim, he came.

Yisro's fattening calves for idolatry reflected his search for emes. Whatever he did, he did right, investing his full heart into it because at that time he believed this was the truth — and if it's the truth, you have to go all the way with it, with no ifs, ands, or buts. That's why his fattening calves for avodah zarah is viewed as admirable.

This same quest for truth was evident right after he joined Klal Yisrael, when he gave Moshe Rabbeinu mussar. To him, emes was emes, and the truth needed to be spoken.

His descendant, Pinchas, was reviled by the shevatim because he descended from Yisro, who fattened calves for avodah zarah, but in truth, he was motivated by the same yearning for emes as his grandfather Yisro. What Pinchas did was neither comfortable nor pleasant, but he learned from the Zeide Yisro to do what's right, not what's pleasant.

We can now understand why Yisro was the only one spurred to join Klal

Yisrael after hearing the same reports that the rest of the world heard. He heard the emes, and he also saw how quickly recognition of the emes could fade — so he picked himself up and came. Having heard about Krias Yam Suf, and having identified the emes, he would not take a chance of losing that hisorerus, as he learned from Milchemes Amalek. That's why he came, while the rest of the world stayed home. They, too, experienced a hisorerus, but the emes they saw was not that important to them.

A Receptacle for Torah

This also explains why Yisro's arrival serves as the introduction to Mattan Torah. What creates the receptacle for Mattan Torah is a person's dedication to seeking the truth, and the willingness to be moser nefesh for that truth. Hashem gave us Toras emes, and the precondition to receiving that Torah is the quest for emes that Yisro personified. When he heard the truth, he came running, refusing to let the inspiration fade.

Similarly, the Gemara in Yoma teaches that a talmid chacham must be tocho k'baro, the same inside and out, like the aron, because you can't absorb the Torah, which is emes, unless you yourself are emes inside and out. Therefore, Yaakov Avinu, whose middah was emes, was the ultimate yoshev ohalim. A person who is driven not by emes, but by other agendas, is not a receptacle to internalize Torah, and a person must therefore constantly ask himself, "Am I driven by emes? is that what characterizes my life, my actions, my aspirations?"

